

**Oponentní posudek
na doktorskou disertační práci
Jurčová K. : Čínská ekonomika po vstupu do WTO – aktuální
vývoj (s důrazem na vývoj obchodních vztahů s EU v kontextu
globální ekonomiky)
Praha, VŠE- Fakulta mezinárodních vztahů 2007**

Existují různé typy disertačních prací a každá může mít svůj smysl. Takže není třeba zatracovat práci kvůli rozsahu, metodě, či jiné její charakteristice, neboť rozhodujícím kritériem by měl být obsah a logika zpracování. Hodnocená práce již svým, tak troch barokním názvem slibuje podhalení širších souvislostí, které autorka nemohla směstnat do kratšího názvu. Také tomu odpovídá rozsah práce - 259 stran.

Proto považuji na samém počátku svého posudku za nutné zdůraznit, že se dle mého názoru nejedná o neschopnost autorky hutně uchopit téma, ale o její snahu naplnit velmi ambiciózní program své vědecké činnosti. Na textu je patrné hluboké vnoření se do tématu a na struktuře práce je i zřetelná snaha zachytit základní souvislosti vývoje čínské ekonomiky a jejich souvztažnost se světovým hospodářstvím. A nejenom to.

Po stránce zpracování databází a prostudování pramenů k čínské ekonomice doktorandka potvrdila schopnost pracovat s těmito materiály. Z hlediska metodologie je práce založena v zásadě na indukční metodě a je možné si domýšlet, že má sklony k empirickému pozitivizmu, byť to sama nikde pregnantně nevyjadřuje. Bylo by tak možno diskutovat o silných stránkách této metody, ale i o jejích slabínách, které se projeví i v této práci.

Centrem pozornosti však není metodologická diskuse, ale forma, struktura a obsah, i když některé námítky budou vycházet i z metodologie.

Po formální stránce práce naplňuje požadavky na ní kladené. Jsem pevně přesvědčen, že spíše než nedbalostí autorky některé čtenářsky problematické věci vznikly snahou zkracovat text, nebo pouhou nepozorností, která je při tomto rozsahu pochopitelná. Jde např. o používání zkratk jako HKD (s. 27) nebo CNOOC (s. 105) atd., nevysvětlené v seznamu zkratk. Čtení se pak stává trochu luštěním křížovek. Obdobně je tomu např. s odkazem (s. 43) na přílohu č. 8, kterou jsem ve svém textu nenašel, či poznámka č. 20 na s. 8, kde se jedná o 2.23 biliony US dolarů, místo uvedených miliard.

Struktura členění doktorské disertační práce je logická a předznamenává široký záběr autorky. Existuje zde jedna výjimka a to nelogicky protažená subkapitola 1.3.1.2 Vývoj

obchodních vztahů, která je dotazena až do roku 2006, přestože je v rámci oddílu 1 zachycující období před vstupem do WTO (2001) a je otázka zdali závěrečná analýza (subkap. 3.4.) by neměla být součástí závěru.

Autorka by měla v rámci obhajoby vysvětlit některé kategoriální nejasnosti. Jde mi hlavně o jí uváděné vykazování státního rozpočtu a rozpočtu veřejného sektoru (s, 41-42) a vyjádření na s. 194. kde přímo píše: „Podíl rozpočtových výdajů na HDP v posledních letech stoupá, v některých klíčových oblastech však stále nedosahují požadované výše a odpovědnost za tyto oblasti připadá na nižší úrovně vlád.“ Má tomu autor posudku rozumět tak, že nižší orgány samosprávy nejsou součástí veřejného sektoru? S tím souvisí i problém, zdali by nebylo průkaznější sledovat deficity celého veřejného sektoru místo pouze státního rozpočtu. Viz s. 93, kde podle mého přesvědčení deficit centrální vlády 18.9 % HDP mnoho neříká.

Obdobné kategoriální rozpaky mám i v oblasti pojetí vlastnictví. V textu jsem nenašel vymezení mezi veřejným a soukromým vlastnictvím, státním, kolektivním případě municipálním a soukromým vlastnictvím. To by bylo taktéž zapotřebí vyjasnit, neboť si dokáží představit např. státní podnik fungující jako soukromý podnik a soukromý podnik fungující ve veřejném sektoru jako obecně prospěšnou společnost. Neznám čínské reálie a tak bych byl rád kdyby v rámci obhajoby je vysvětlila. a pomocí komparace je přiblížila k evropské skutečnosti.

Některé výhrady k určitým tvrzením autorky nevyžadují odpovědi, jako např. (s.112) o relativně nízké ceně vody. Zde uvedená argumentace bez přepočtu k výši důchodu nemá smysl a asi to vzniklo neúplným převzetím z jiného pramene. Obdobně (s.6) kde jde o výčet použitých metod a nikoliv o metodologii jako nauce o metodách a jejich vypovídajících schopnostech.

Třetí skupina poznámek je ve vztahu k empirismu práce. Jde o skutečnost, že autorka vždy nedefinovala teoretická východiska. Na jednu stranu je to plně pochopitelné k již stávajícímu rozsahu. Na druhou stranu tento empirismus nastoluje nutně otázky jako např. proč došlo k relativnímu snížení cen v zemědělství. (s. 15). Je to důsledek tendencí udržet lacinými zemědělskými produkty nízkou cenu pracovní síly v Číně, nebo Čína kopírovala vývoj ve světě? Jsou přímé zahraniční investice substitutem zahraničního obchodu, nebo naopak komplementem? Jaký je podíl vědy a výzkumu na čínské dynamice?

Určité problémy mám i s přijetím některých závěrů. Jako příklad si můžeme vzít tvrzení o neefektivitě ekonomického růstu Číny ve srovnání s Indií (s. 175). Musím si uvědomit, že ekonomický růst není pouze modelovou hrou čísel, ale taky důsledkem stavu

dosaženého rozvoje. Např. v Indii pracuje podle posledních údajů CIA v zemědělství 60 % pracovní síly, v Číně 43 % (2007), v průmyslu 12 % a 25 % a ve službách 28 % a 32 %. V Indii žije 25 % obyvatel pod hranicí chudoby, v Číně 10 %. Pokud bude docházet ke strukturálním přesunům i v Indii, bude to znamenat i potřebu nárůstu neproduktivních investic do sociální, dopravní a ekologické infrastruktury, aby bylo s růstem důchodů možno docílit i růst kvality systému.

Obdobné výhrady mám i k absolutizaci předpovědí Světové banky. Jsou s nimi spíše negativní zkušenosti.. Zde vidím omyl v nepochopení vztahu mezi PPP a směnným kurzem. Zatím vždy platilo, že rychlejší růst ekonomiky vedl vždy k rychlejšímu růstu směnných kurzů dynamičtějších ekonomik. Důvod vidím v rychlejší zapojení do mezinárodní dělby práce a tím i k růstu zhodnocení ve stávající metodice. Platí to hlavně pro služby.

Vzhledem k rozsahu otevíraných problémů by bylo možno zformulovat mnoho jiných dotazů. Jsou však samoúčelné, že je autorka v rámci zvolené metody neřešila. Nicméně každému pozornému čtenáři vystupují při čtení. Základní problém vidím v jejím hlubokém ponoření do zkoumané reality a vyvozování dílčích závěrů. Proto je někdy vhodnější omezit rozsah a řešit pouze některé problémy.

Uvedené výhrady a otázky však nejsou vyvolány nízkou kvalitou práce, spíše naopak. Dobrá práce vede čtenáře k zamyšlení se nad problémy. A předkládaná disertační práce má svou kvalitu v systematickém zpracování velkého množství empirie a postižení základních vývojových tendencí čínského hospodářství. Tudíž je možno zformulovat závěr, že autorka splnila cíl, který si vytýčila.

Proto mohu tuto práci **doporučit k obhajobě před příslušnou komisí** a v případě úspěšné obhajoby udělení titulu Ph.D.

V Ostravě 3. 2. 2007

Prof. PhDr. František Varadzin, CSc.